

Selvitys kehitysvammaisten erityishuolto-ohjelman (Eho) laatimisesta

Sosiaali- ja terveyslautakunta 08.03.2017 § 9

Aikuissosiaalityön päällikkö Anurag Lehtonen

Suurin osa kehitysvammaisten henkilöiden palvelutarpeista järjestyy koko väestölle tarkoitettujen palveluiden avulla, kuten esim. perusterveydenhoito, hammashoito ja neuvolapalvelut. Vammaispalveluiden tarjoamia mahdollisuuksia tarvitaan peruspalveluiden tueksi.

Vammaispalvelulain 4§ mukaan kehitysvammaisten henkilöiden tarvitsemat erityispalvelut järjestetään ensisijaisesti vammaispalvelulain nojalla, silloin kun ne ovat riittäviä ja sopivia sekä kehitysvammaisen henkilön edun mukaisia. Vammaispalvelulaki on lähtökohtaisesti ensisijainen kehitysvammalakiin nähden.

Kehitysvammalain nojalla palveluja on järjestettävä silloin, kun vammaispalvelulain nojalla tarjottavat palvelut ja tukitoimet eivät ole riittäviä ja henkilö täyttää erityishuollon saamiseksi kehitysvammalain mukaiset kriteerit. Erityishuoltoa annetaan henkilölle, jonka henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja.

Kehitysvammalain 34 §:n mukaan erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma (Eho). Vastaavasti kehitysvammaisten erityishuollosta annetun asetuksen 4 §:n mukaan erityishuolto-ohjelman tulee sisältää suunnitelma annettavasta erityishuollosta, sen toteuttamistavasta sekä siitä, milloin erityishuolto-ohjelma viimeistään on otettava tarkistettavaksi.

Erityishuolto-ohjelman lisäksi kehitysvammaisella on oikeus sosiaalihuollon asiakaslain mukaiseen palvelu-, hoito-, kuntoutus- ja asumissuunnitelmaan, jossa määritellään hänelle järjestettävien palvelujen sisältö, tavoitteet sekä niiden toteuttamistapa perusteelliseen hoito- ja palvelutarvearvioon perustuen.

Erityishuolto-ohjelman ja erilaisten palvelusuunnitelmien ero on sitovuudessa ja valituskelpoisuudessa. Kehitysvammaisen henkilön kanssa tehty suunnitelma ovat suuntaa antavia ja asiakkaan kanssa yhteistyössä tehtyjä, mutta eivät ole valituskelpoisia asiakirjoja. Suunnitelmissa otetaan ensisijaisesti huomioon asiakkaan omat toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet.

Asiakaslain 9§ mainitaan itsemäärääminen erityistilanteessa, millä tarkoite-

taan tilannetta, jolloin asiakas ei sairauden tai vamman tai muun toimintakyvyn vajavuuden vuoksi pysty osallistumaan, ymmärtämään tai vaikuttamaan palvelujensa tai muiden tukitoimenpiteiden toteuttamiseen. Tällöin asiakkaan tahtoa selvitetään yhteistyössä hänen laillisen edustajansa tai omaisen tai muun läheisen henkilön kanssa. Palvelusuunnitelman neuvottelemisen pelkästään asiakkaan omaisen tai läheisen kanssa tulee kyseeseen vain hyvin harvoin.

Erityishuolto-ohjelma on valituskelpoinen päätös ja siihen asiakas tai hänen edustajansa voivat hakea muutosta aluehallintovirastosta. Yksilöllisen erityishuolto-ohjelman (Eho) hyväksyy kuntayhtymissä erityishuollon johtoryhmä tai sen määäämissä rajoissa toimintayksikön vastaava johtaja. Mikäli kunta järjestää lain tarkoittamaa erityishuoltoa, erityishuoltoviranomaisena toimii sosiaalilautakunta. Erityishuolto-ohjelmaan kirjataan vain ne palvelut, jotka henkilö saa kehitysvammalain nojalla. Tällöin palveluista muodostuu henkilölle subjektiivinen oikeus ja palvelut ovat pääsääntöisesti henkilölle maksuttomia. Erityishuolto-ohjelman ulkopuolelle saattaa jäädä palveluja, jotka henkilö saa esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla. Nämä palvelut kirjataan palvelusuunnitelmaan. Erityishuolto-ohjelma on tarpeen silloin kun kaupungin omat palvelut eivät enää riitä, vaan henkilölle tarvitaan erityisiä palveluita.

Naantalissa kehitysvammaisille on tehty palvelu- ja kuntoutussuunnitelmat yhteistyössä asiakkaan ja avohuollonohjaajan kanssa. Tarpeen mukaan suunnitelman tekemiseen on osallistunut myös muita tahoja. Jos avohuollon ohjaaja on huomannut asiakkaan erityishuollon tarpeen tai asiakas on pyytänyt erityishuollon palveluita, on asiakas ohjattu Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin palveluihin (KTO) viranhaltijan tekemällä päätöksellä. Päätöksellä myönnetään asiakkaalle lupa käyttää KTO:n tutkimus- ja neuvolapalveluja. Päätös on valituskelpoinen. Suurin osa erityishuolto-ohjelmaa tarvitsevista henkilöistä on ohjattu KTO:n palveluiden piiriin.

KTO:n kanssa yhteistyössä laaditaan asiakkaan tarpeiden mukainen erityishuolto-ohjelma (Eho), johon kirjataan ne kehitysvammalain mukaiset palvelut, joihin asiakas on oikeutettu. KTO tekee henkilölle Ehon, johon sisällytetään KTO:n järjestämisvastuulla olevat palvelut. Jos kaupunki järjestää itse erityishuolto-ohjelman mukaisia palveluja henkilölle, niin kaupungin on tehtävä oma erityishuolto-ohjelmapäätös, josta henkilö tai hänen edustajansa voi valittaa aluehallintovirastoon.

Muut henkilön tarvitsemat palvelut myönnetään pääsääntöisesti vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina. Näistä palveluista avohuollon ohjaaja tekee erilliset valituskelpoiset päätökset. Näitä palveluja voivat olla esimerkiksi kuljetuspalvelu ja henkilökohtainen apu.

Naantalissa on sosiaali- ja terveyslautakunnan pykälässä (26.05.2004§45) käsitelty erityishuolto-ohjelmien laatiminen ja hyväksyminen seuraavasti:

Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymän asiakkaiden Ehot laaditaan edelleen kuntayhtymän toimesta. Sen lisäksi tarpeen vaatiessa Ehoja valmistellaan Naantalın kaupungin vammaispalvelutiimissä ja erityishuolto-ohjelman hyväksyy vammaispalvelun sosiaalityöntekijä.

– Oheismateriaalina pöytäkirjaote

PERUSTURVAJOHTAJA:

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää pitää voimassa 26.5.2004 sosiaalilautakunnan hyväksymä päätös §45 koskien kehitysvammaisten erityishuolto-ohjelmien laadintaa ja hyväksymistä.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA:

Perusturvajohtajan ehdotus hyväksyttiin.